

"EDINOST"

Izhaja dvakrat na teden, vsako sredo in soboto ob 1. uri popoldne.

"Edinost" stane:

za vse leto gl. 6.—; izven Avst. 9.— gl.
za polu leta 3.—; " " " 4.50
za četrt leta 1.50; " " " 2.25

Posamične številke se dobivajo v prodajalnicah tobaka v Trstu po 5 nov., v Gorici in v Ajdovščini po 6 nov.

Na naročbe brez priložena naročilne se upravištvo ne osira.

EDINOST

Oglaš in oznanila se računajo po 8 nov vrnjena v petito; za naslove z debelimi črkami se plačuje prostor, kolikor bi ga obseglo navadnih vrstic.
Poslana, javne zahvale, osmrtnice itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi se pošiljajo uredništvu v ulici Carintia št. 25. Vsako pismo mora biti frankovano ker nefrankovana se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in inserate prejema upravištvo v ulici Carintia 28. Odprte reklamacije o prasto poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

v edinost je m. d.

Slovenščina v tržaških cerkvah.

Malokedaj nam je bila polemika takó neprijetna nego ob tej poredi zadevi, kajti podtikajo se nam nameni, kojih nikdar gojili nismo in jih ne bomo. Poleg tega, da nam ljubljanskega „Slovenca“ tržaški dopisnik podtika cerkvenim oblastim sovražne namene, hoče nas nekako smešiti, češ, da je vse to, kar smo pisali ob tem vprašanju „neslano, neosnovano in nedostavno“. Ne gospóda, to je resna zadeva — bolj resna, nego si v tem trenutku mislite, ali prav za prav: bolj resna, nego hočete pripoznati. Take resne zadeve se ne spravi raz dnevni red zgolj „neslanimi, neosnovanimi in nedostavnimi“ „šlagerji“.

Nikoli nam ni prišlo na misel nasprotovati cerkvenim oblastim, kajti tako početje bi se protivilo ukoreninjenemu našemu prepričanju. Res je, da se nikakor ne odrečemo pravici do kritike o korakih, koji so po menenju našem graje vredni; ali kritike, napisane v mirni in dostojni obliki, nikakor ni smeti smatrati kot zlovoljne napsde.

Odprava slovenskega jezika iz prvostolnice tržaške je tak korak, ki je iz zval kritiko našo.

Pravite, da slovenska propoved v stolni cerkvi ni bila več toliko potrebna, ker ni bilo več toliko poslušalcev kakor popred. No gospóda, ako velja ta argument, vprašamo vas po vsej pravici: sakaj ne odpravite italijanskih propovedi v jezuitaki cerkvi, h katerim zahaja, osobito mej tednom — to je notoriška istina — po dvajset do trideset in včasih še manj poslušalcev? Takó uprašati nam vелеva zdravi človeški razum — in logika je neizprosna!

Sicer pa cerkve pri sv. Justu ni smeti smatrati kot navadno župnijsko cerkev, ampak kot prvostolnico, kot prvo in glavno cerkev vse škofije. V tem momentu tiči glavni pomen naredbe visokočas. škofijskega ordinarijata in tu

tiči vzrok velikega razburjenja mej slovenskimi meščani in okoličani.

Ako cerkev v obče ne pozna in ne sme poznati narodne jednatranosti, veljalo je tu v prvi vrsti čuvati načelo narodne ravnopravnosti.

Cerkve pri sv. Justu pomen sega veliko dalje, nego sega nje jurisdikcija kot župnijska cerkev: nje sijaj razsiplje se po vsem mestu, po vsej okolici, po vsej škofiji. In zató je odprava slovenskega jezika iz te cerkve živo zadela meščane, okoličane, in vse verne vse škofije. Dotična naredba visokočas. ordinarijata ni samo parcijelne važnosti — kar bi bila, ako bi se dotikala kake druge cerkve — ampak naredba ta je obšega, načelnega, usodnega pomena.

Slovenski obredi pri sv. Jakobu naj bi bili ekvivalent, neka odškodnina, za to, kar zgubimo pri sv. Justu. Ta argument je g. tržaški dopisnik pač lahko napisal za ljubljanskega „Slovenca“, kjer ne vedó, kakor vemo mi, s kako „ljubeznijo“ goji sedanjí sv. Jakobski župnijski urad slovenski jezik pri cerkvenih obredih. Ali najsi bude kakor hoče: to, kar se nam je odvzelo pri sv. Justu, je načelne občne važnosti — in za to ni odškodnina, ni ekvivalenta.

„Slovenec“ tržaški dopisnik hotel bi vso stvar putisniti na polje oportunnosti. To ni takó! Gospóda na magistratu smatrajo poredó to zadevo vse drugače in primernejše. To nam priča vaklik, s kojim so prijavili naredbo ordinarijata: „vittoria della italianità“? Takó je tudi; tu ne pomagajo ni izgovori, ni sofizmi, ni zasukanja.

Mogoče, da se je v konzistoriji jednoglasno sklenilo, vpeljati slovenski jezik — zopet kot nekako odškodnino — v kaki drugi cerkvi, ali to se je sklenilo še le potem, ko je bila odprava slovenskega jezika pri sv. Justu dognana stvar. Kaj naj bi bili člani

konzistorija drugega storili ob tem trenutku! Gotovo pa je — in pri tem ostane — da sklep o odpravi slovenskega jezika ni bil jednoglasen in so se nekateri celo odločno protivili.

„Inter duo mala minus eligendum“ — takó nam kliče tržaški dopisnik ljubljanskega „Slovenca“. Po takem si je visokočas. ordinarijat izbral manjše zlo. Da bi le res bilo takó! Ali ni!

Pravite nam, da je tržaški magistrat zagrozil, da umakne svojo podporo letnih 5000 gl. za petje in godbo v stolni cerkvi in da bi se po takem služba božja ne mogla opravljati „z ono dostojnostjo in slavnostjo kakor do zdaj“. Verno ljudstvo da bi se na tem izpodtikalo? Ne verno, ljudstvo, ako je v resnici verno, ne bi se izpodtikalo, na tem, da ni šumečih cerkvenih obredov, ampak izpodtikali bi se razni židje, brezverci in našemljene dame, ki zahajajo ob veličih praznikih k sv. Justu kakor v kak koncert in se tudi takó vedejo, kakor se v cerkvi ne vede verno ljudstvo.

Katero bi torej bilo manjše zlo: ali se zameriti neki gospódi, ki se zaleta v cerkev godbo poslušat ali pa užaliti trumo slovenskih vernikov, koji se zadovolje tudi se skromno tiho sv. mašo?!

Očitato nam pesimizem. Na to nam je odgovoriti, da mi stvar sodimo takó, kakor ona je; in ako smo pesimisti, je pesimizem naš — žal! — povsem osnovan. Začel je župnijski urad pri sv. Jakobu in potem je nam sovražna agitacija storila odločen korak do sv. Justa. In komaj so gospóda na magistratu tu dosegli svoj namen, že so posegli z dolgo svojo roko v daljne Barkovlje, zahtevajoči da se tam vsako drugo nedeljo propoveduje italijanski, da si sedaj tam stalno ne prebiva niti 60 Italijanov mej blizo 1200 prebivalci. V škednju deluje veleč. gosp. župnik — seveda na povelje magistrata — se železno doslednostjo, da uniči jedino našo tamošnjo

zaslombo — nedolžno narodno pevsko društvo. In pri tacih izkustvih ne bi bil človek pesimist!

Na kakih šepavih nogah stoji vse argumentovanje, s kojim naj bi se opravičila večkrat omenjena naredba, dokaz nam je to, da se tržaški dopisnik opira na rezultat zadnjega ljudskega štetja. Naravnost povemo, da nas je rudečica jeze oblila, ko smo to čitali. Ves svet ve — in tudi „Slovenec“ je o tem opetovano poročal — kakó so postopali povodom zadnjega ljudskega štetja, kakó so duše naše usmali na desno in levo, in da so nas pohrustali najmanje polovico — in sedaj pride isti „Slovenec“ ter se naslanja na rezultat istega ljudskega štetja! Naravno, da ne reagujemo na respektivne podatke, katere nam je „Slovenec“ blagoizvolil predložiti, kajti ako je operat sam krivičen, morajo biti tudi vse posledice krivične, koje bi hoteli izvajati. Žalostno pa je vsakako, da se celó Sloveni sklicevajo na čin, kojega glavni snak je bil: skrajno nasprotstvo do slovenskega življa.

(Konec prih.)

Družbe sv. Cirila in Metoda redna VI. velika skupščina.

(Konec.)

Glavni blagajnik dr. Josip Vošnjak poroča o denarnem stanju družbe sv. Cirila in Metoda. Skupščinarjem na razpolaganje je bil tiskan račun.

Potem račun pojasni in spopolni z naslednjim izveštjem:

Račun za V. društveno leto 1890 kaže povoljnije številke, kakor za l. 1889, ker so bili dohodki za 2000 gl. višji od prejšnjega leta v veseli dokaz, da prepričanje o potrebi in o koristnem delovanju naše družbe prodira čedalje bolj v vse katoliške in narodno čuteče kroge.

„Ali ga še ni?“ vpraša Šimon nestrpnó.

— Mislim, da mora kmalu prikrevsati, odvrne Kodre in se ozira tja čez bližnji brih, od koder je imel priti Črnetov Janez. S Kodrom bi bila sicer lahko akupaj prišla, a Janez se je nekaj zamotil pri cerkvi, kjer toči Trkal dobrega vipavca.

Dolgo niso čakali, ko se prikaže iz gošče Črnetov. Ugledavši naša znanca pred hišo zavriška, da se je odmevalo daleč okoli. Črnetov Janez je lep mladenič. Junak ni tako kot Trčkov, a čvrat, živahen in dovtipen je, da mora biti poleg njega vsakdo vesel. Doslužil je vojake, kjer je bil konjik. Pet ali šest tednov je že doma, odkar je slekel rdeče hlače. Lep konjik je pa bil Črnetov Janez, ko je prišel o nekih velikonočnih praznikih na dopust, ozirala so se dekleta javno, še bolj pa skrivaj za njim. Tudi stari dosluženi vojaki, ki so se na Laškem že z Lahi in Francozi lasali, trče, da Janez ni napačen vojak. Vsak dan skoro pripoveduje svoje šale, kakoršne je zbijal mej tovariši in vsak dan dostavlja, da „tam“ ni bilo slabo zanj. Trčkovemu Šimonu je velika čast, da more imenovati tako imenitnega človeka svojim prijateljem in sosedom. Tudi Janez

PODLISTEK.

Kako si je Kodre pomagal.

Slika; napisal Ivo Trošt.

I.

(Dalje.)

„No, oče Trček,“ pravi godec, „vi ste še trdni. Kukor se vam vidi, sapa vas še nič ne nadleguje, ker tako ročno stopate navzgor.“

„Ni še sile ne, Matija. Leta pa vender pridejo s svojimi nadlogami. Trdon sem še, vender me lahko danes ali jutri položi na postelj, in kmalu boste rekli: starega Trčka ni več.“

„Ne bo ne res taka,“ hiti vmes Šimon, katerega so te besede prepričale, da bi moglo res kedaj tako biti. „Ne bo ne res, oče, saj ste še dobri.“

„Naj bo, kakor je božja volja,“ reče Trček in stopa dalje, vidno zamišljen, kakor da res prevdarja: kako in kaj. Kodre pa doda še kakor za nameček:

„Boete pa Šimona oženili, oče. Star je že zadosti in velik tudi.“ Šimon se zasmeje in pravi:

„Zato je pa še čas, Matija. — Z Bogom!“

Kodre je dalje nabiral suhljadi, da si skuha močnik iz moke, ki mu jo je oni dan podarila Srebotova Marijčka. Pri Črnetovih noče delati za mizo vsak dan nadleže.

Naša znanca sta pa molče stopala dalje navkreber. Visoko tam gori v Cessarskem vrhu imel je Trček odkazana drva. Dospevši do njih sede oče upehan na star porobek ob zelenem kopišču in jame tožiti, da ga hoče zopet nekaj pobolevati na strani. Ni bilo sicer nič hudega, a starec, nevajen telesnim slabostim, čutil je bolj kot kedaj prej, da je res že v letih. Tudi Kodretovo govorjenje mu je bilo še dobro v spominu, zato pravi sinu:

„Šimon, star sem že. Mislimi bo treba, da ti dobimo nevesto. Mati tvoja me tudi naganja, da bi te ženili. Sv. Katarina ni več daleč in hiteti moramo. Boljše je prej kot kasneje. Zima je dolga. Bog ve, kaj pride lahko vse ž njo. Tudi smo neveste potrebni, ker mati naša vedno toži, da ni zdrava, kaj misliš pa ti?“

— I, oče, de Šimon, kateremu je to govorjenje prijalo, jaz mislim, da ni še sile. Če vas nekoliko na strani poboleva, to še ni nevarno. Vedno ste bili zdravi. Moja misel je, da vi še obdržite vse v rokah, četudi bi se jaz, recimo, res ženil

„Prav je tako Šimon. Tvoje govorjenje mi je ušoč. Vidim, da mi še privoščiš vse imeti v rokah. Saj ti ne bom slabo gospodaril. Še vedno nam je več ostajalo kot neostajalo, odkar sem jaz gospodar. Staro ajdo imamo, staro pšenico še in staro zabelo. Ne bode ji krivice, pridi od koderkoli nevesta v našo hišo. — Kaj deš, kdaj bi šel snubit in kam?“

— Lahko v nedeljo, oče. Kodreta vzamem s seboj in kakega tovariša. Danes je četrtek, do tedaj si že izmislim kam bi bilo dobro, dostavi Šimon naglo. Oče pa že ni več ališal zadnjih besed, sekira mu je začela peti nad koreninami debele gladke bukve. Tudi Šimon se je lotil dela, in udarci so odmevali celo tja dolí na Srebotovo dvorišče, kjer je počival Kodre z bremenom suhljadi ter se pogovarjal z Marijčko, ki je zalivala nageljne na oknu.

II.

V nedeljo po „nauku“ je že stal Kodre pred Trčkovno hišo v suknji in s palico kot Izraelc, ko je trgal velikonočno jag-nje. Čakal je Šimona, da se opravi. Kmalu se prikaže tudi ta prav čedno napravljen skozi vrata, naravnuje si rdeč svilen rebec okoli vratu.

Dohodki so znašali 7505 gl. 82 kr., mej katerimi sta v prvič veledušna podpora M. kranjskega deželnega zbora v znesku 1000 gl. in sl. mesta Ljubljanskega v znesku 400 gl., dalje volilo 500 gl. nepozabnega slovenskega rodoljuba Fr. Kotnika na Verdu. Pristopilo je družbi šest pokroviteljev ki so uplašali po 100 gl. Za prodane knjige je bilo prejetih 235 gl. 83 kr. in za naznanila v „Vestniku“ 211 gl. 20 kr.

Nasproti ugodnejšim dohodkom so se troški znižali, ker v tem letu družbi ni bilo treba za šolske zgradbe pripomoči. Družbini zavodi so stali družbo 2666 gl. 75 kr., od katerih spada 1296 gl. 75 kr. podpore za trirazredno šolo z otroškimi vrtcem pri sv. Jakobu v Trstu. Račun Tržaške podružnice pa izkaže za to šolo 2919 gl. 26 kr. troškov, iz česar je razvidno in se mora z največjo pohvalo omeniti, da je podružnica sama, podpirana od ženske podružnice tržaške, nabrala veliko svoto 1650 gl. pri tržaških Slovencih in Slovenkah. Slava jim o tej žrtoljubnosti. (Slava). Družba je tudi to leto podpirala narodno šolstvo na Koroškem in Primorskem in razdelila mnogo molitvenih, zabavnih in poučnih knjig in učil.

Vsi troški so znašali 5874 gl. 84 kr., torej se kaže prebitok 1630 gl. 98 kr. ter je bilo koncem leta 1890 v blagajnici 10.644 gl. 12 kr. naloženih v raznih hranilnicah in posojilnicah in več dolžnih pisem onih šolskih občin, katerim je družba dovolila bila v prejšnjih letih posojila za zgradbe slovenskih šol.

Družba je v prvih petih letih svojega poslovanja nabrala 34.413 gl., potrosila pa 23.769 gl. Zneski sicer niso tako veliki, s kakoršnimi razpolagajo enake družbe večjih narodov, vendar se je veliko storilo, več ko smo s pričetka pričakovali in otelo se je že na stotine slovenskih otrok potujčevanju. (Dobro!) Ker čakajo družbo čedalje večji stroški, naj podružnice tudi zanaprej vstrajajo v svojem delovanju, naj podpirajo družbo, da bode mogla izvršiti vzvišeni svoj namen ter, kakor veleva § 2. pravil, vsestranski podpirati in pospeševati slovensko šolstvo na katoliško-narodni podlagi. (Občna pohvala.)

Potem blagajnik še omenja o konecletni preskušnji pri sv. Jakobu v Trstu, kjer se je kot vodstveni zastopnik prepričal, kako ukaželjna je ondotna mladež, kako dobro je odgovarjala in da jih je bilo veliko s primernimi knjigami obdarovanih. Slovenskih otrok je pa še veliko; ko bi imeli mi dovolj prostora in podpore, storili bi lahko še več za slovenski živelj. — Prepričal se je, da je društveno učil-

bode nekda pri Črnetovih gospodar, in Kodre, ki je že pri hiši od mladosti, ko mu je mati — dekla umrla, drži se že skoro bolj mladega kot starega gospodarja. Trčkov ga je danes povabil s sabo, da bode imel, ker sam nima gladekega jezika — dva dobra „govorčina“.

„Torej me že čakata, kakor vidim. Pivo me niso prej pustili, izgovarja se Črnetov prišedši k čakalcama in gre v hišo pogledat kaj počenjata stara dva. Kot dober sosed mora pač vedeti, če gre mimo sosedovih, kako jim je kaj. Kmalu prideta z njim na vrata stari Trček in Trčkovka. Prej kot odrinejo, sežejo jima vsi v roke, in mati reče se solznimi očmi: „Bog daj srečo, Šimon. Dobro opravite!“ Trček je pa rekel:

— Le dobro se držite, če bi hotel stari kaj odmikati s stotaki. Tako, sredno hodite! Z Bogom!“ Kodre pa še dostavi:

„Dobra dota, dobra sreča in dobra nevesta niso sestre. Mi bomo skusili z božjo pomočjo jedno teh treh dobrih tovarišic pripraviti vam podatrehu, če pride za njo še druga, tudi dobro. Vsaj vzamete tudi dve, Trček?“

„Vzamemo, vzamemo,“ pritrjujeta stara dva na hišnem pragu in vsi se amojejo.

(Dalje prih.)

teljstvo umevalo svojo vzvišeno nalogo ter jo požrtvovalno izvrševalo, za kar je sme tu očitno pohvaliti. Nadalje še pojasnjuje način, kako misli vodstvo Tržaške zavode še bolj konsolidirati ter jim zagotoviti obstanek in razvoj.

Skupščina sprejme z odobravanjem in „Živio“-klici denarničarjevo poročilo.

Prvomestnik je zaključil skupščino tako-le:

„Srčno se zahvaljujem preblagorodnemu mestnemu županu, g. Josipu Močniku, sl. veterancem ter ognjegasnemu društvu, sl. čitalnici in „Liri“ ter iz Litije in od drugod prihitelim čast. pevcem za vso naklonjenost in vse sodelovanje gledé te skupščine družbe sv. Cirila in Metoda. — Zahvala preč. predstojništvu frančiškanskega samostana, ki nam je ljubeznivo preskrbelo Božjo službo v župnijski kameniški cerkvi na Šutini. — Domoljubno priznanje vsem čast. družabnicam in družabnikom, zastopnicam in zastopnikom, došlim iz vseh slovenskih pokrajin sem v prijazni Kamenik k šteti veliki skupščini družbe sv. Cirila in Metoda. — Zadnji slovenski domoljubki in zadnjemu domoljubu, ki sta nam morebiti za sedaj ne še z doneski, ampak le samo s svojimi simpatijami do nas bila v korist, — istinita zahvala! — Svetima bratoma Cirilu in Metodu pa naj bo priporočena naša družba še v daljne njuno zaščitje.

Šesta velika skupščina družbe sv. Cirila in Metoda v Kameniku je zaključena“.

Politični pregled.

Notranje dežele.

Njeg. Veličanstvo podelilo je državnemu poslancu Ivanu vitezu Demelu komturni križ Fran Josipovega reda. Demel je nemšk liberalec.

Cesar naš vprejel je v lätu mladega kralja srbskega veliko častjo. Mladi kralj se je baje izrazil, da nikdar ne pozabi dobrohotne očetovske naklonjenosti avstrijskega cesarja. Kralj je vprejel ministra vnanjih zadev Kalnokyja, naš cesar pa Ristića in Pašića. Cesar naš podelil je kralju Aleksandru veliki križ Stefanovega reda, regentu Ristiću veliki križ Leopoldovega reda, ministru-predsedniku Pašiću in srbskemu poslancu na Dunaji Simiću red železne kronske 1. vrste. Tudi vso drugo spremstvo dobilo je odlikovanja. Istotako je podelil kralj srbski odlikovanja nadvojvodi Franu Salvatorju, bavarskemu princu Leopoldu, FML. Nemečiću, poslaniku Thoemelu in polkovniku Potenu.

Na mesto pokojnega dr. Bajama n-tija izvolila je trgovska in obrtna zbornica v Zadru dra. Salvija iz Splita deželnim poslancem.

Vnanje države.

Skoro po vseh židovsko-liberalnih časopisih smo čitali zlobna poročila, kako prezirljivo da je ruski dvor postopal s kraljem srbskim. Tem poročilom videlo se je na prvi pogled, da se izmišljena in lažnjiva. To je že stara taktika: ker jim je resnica skrajno neprijetna, pa lažejo in obrekujejo, da je kar grdo. Žal, da jim mnogo mnogo čitateljev verjame. Tako je bilo tudi povodom pohoda kralja srbskega v Petrogradu. Oficijelno se namreč telegrafuje iz Iša: Poročila časopisov, da so se uradniki od spremstva Rističevega neugodno izrazili o ruskem potovanju, kakor poročilo „Köln. Zeitg.“, da je ruski dvor nasproti srbskemu kralju in spremstvu pokazal neko mržnjo, kar je baje prouzročilo revoljo srbskega kralja in spremstva, razglašajo od merodajne avtentične strani kot tendenciozno izmišljotino.

„Grazdaninu“ pišejo iz Belegradu, da sta Ristić in Pašić potovanje kraljevo v to porabila, da sta si zopet utrdila stališče, koje se je jima že zelo omajalo. Petrogradska odlikovanja naj

bi Srbom dokazala, da radikalna stranka Rusiji bolj ugaja nego nasprotna. Namen Ristiću je tudi ta, da bi iztirjal metropolit Mihaela. Rečeni list pristavlja, da kjer je Ristić, tam ni moči govoriti o resnici. Ristić bi se hotel priljubiti v Petrogradu in na Dunaji; za njegovo osebo pa je bolje, da se skriva za rusko zastavo.

Prepoved ruske vlade, tikajoča so izvažanja žita iz Rusije je silno razburila — Nemce. Nemčija dobiva namreč skoro vse žito, kolikor ga potrebuje, iz Rusije in zato se boje, da ne bi vsled omenjene prepovedi nastalo veliko pomanjkanje. Da, Nemčija je silna in se nikogar ne boji, dokler jo podpirajo — drugi.

Veliki knez Aleksij došel je iz Pariza v Vichy. Množica ga je pozdravila entuzijastički. Ruski konzul rekel je v svojem nagovoru: „Francoska je Ruska, Rusija je Francoska! Še nikdar niso francoska srca tako živo bila za Rusijo in slavo cara“.

Baron Hirsch se baje pogaja z velikim vezirjem v Carigradu, da bi se ruski Židje naselili v Turčiji. Baron Hirsch nameruje — tako pravijo vesti — v najem vzeti razsežne pokrajine v Mali Aziji za letnih 8 do 10 milijonov frankov. Turčija bi smela ta denar kapitalizovati. Srečna Turčija! Rusija pa še bolj!

Nemški krogi so se svoječasno trudili, da bi tudi Španijo privedli v obližje trojne zveze, seveda z lepim in plemenitim namenom, da bi Francijo še bolj osamili. Gledé osamljenja Francije so se jim pa nastojanja povsem izjalovila, kakor nam priča pohod francoskega brodogaja v Kronstadtu. Ali tudi glede Španije niso dosegli svojega namena, kajti država ta se je vedno skrbno izogibala vsemu, kar bi moglo vzbuditi sum sosednje Francoske. Sedaj pa se čuje celó, da tudi Španija odpošlje v prihodnji jeseni ali spomladi brodogaje svoje v Kronstadt. Nek nemški list upraša prav drzno: kakó pridejo Španjske vojne ladije do tega, da se predstavijo v Kronstadtu? Kako pridejo do tega? Čudno vprašanje; mora-li res vsakdo popred v Berlinu povprašati, sme-li z doma ali ne?

DOPISI.

V Vipavi, dne 10. avg. [Izv. dop.] Poročam radostnega srca, da se je veselica, katero je napravila čitalnica naša na korist družbe sv. Cirila in Metoda, jako lepo izvršila.

Že pozdrav predsednikov je napravil dober utis; a ko je nastopila vrla gděna. Milanica Peganova in razlagala z globokim čutilom prekrasno vzvišeno pesem: „Na veke ne bodeš trpin!“ (t. j. narod slovenski), poslušalo je slavno občinstvo gignjeno in radostnim srcem, ki je konečno pozdravilo z obilno pohvalo mlado glasovalko. Igra: „Zgubljena suknja“ vršila se je gladko, a odlikovali so se posebno gg. Teličini (g. Jamšek) in Goslar (Iv. Tomažič) a tudi gospoda Verbič in Bukovič sta povoljno rešila svoji ulogi. Kaj pa hočem reči o Šturskih igralcih, ki so predstavljali veselo igro: „Zamujeni vlak“. Prav nič ne pretiravam, ako trdim, da se lahko mérijo z nekaterimi mestnimi igralci. Igrali so tako gladko in naravno ter provzročevali obilnega smeha, a zaslužili obilno pohvale, ki jim je konečno od vseh strani donela. Tudi gg. pevci Šturski in Vipavski s svojima načelnikoma so izvrstno rešili čast vipavskih slavčevkov.

Duševega užitka nam ni manjkalo, kajti tudi po izvršitvi programa so nam gospodje pevci marsikatero zapeli ter kratkočasili slavno občinstvo s krasnimi zbori in čveterospevi, med katerimi tudi žaljivk ni manjkalo.

Zbralo se nas je lepo število od več strani lepe naše doline, a pogrešali smo pa tudi jako lepo število imovitih narodnjakov domačinov, ki so veselici, v tako

lep in vzvišen namen in z velikim požrtovanjem napravljeni — hrbet obrnili. Tako ravnanje je obžalovanja vredno; izgovor o pozni razpošiljavi vabil ne velja, kajti pravi narodnjak, ako ima kaj srca za našo nežno mladino, ki je osobito ob mejah laških in nemških sosedov v toliki nevarnosti, zgubiti predrage svetinje svojih očetov, vero in narodnost, in katero rešiti si z vsemi močmi prizadeva slavna družba sv. Cirila in Metoda, kateri v korist je bila omenjena veselica prirejena; pravi narodnjak, pravim, ne bode malomarno preziral, (morebiti zaradi osebnosti) takih slovesnosti, marveč bode z veseljem prinesel dar, ali vsaj darek na oltar milega slovenskega naroda. —

Iz Pomjana, 13. avg. [Izv. dop.] „Ne prodajaj kože, dokler medved v brlogu tiči“. Tega pregovora se neko revše Pomjansko ni spomnilo, ampak udrihalo je, zanašuje se na svojega odvetnika iz Kopra, prav strastno po svojem g. župniku in sploh po duhovščini ter slednjič, vzlic svoji revščini, napelo celo tožbo. Marsikak godek nam že priča o čudnem značaju tega človeka, ki je hud zaničevalec duhovščine in svojega rodu. Ta revšek se ni sramoval navesti svojega malega otroka kot krivično pričo na italijanskem protestu, naperjenem proti duhovščini, kateri protest se je najbrže skoval v pisarni modrega odvetnika Koperskega, ko so bili njegovi pisarji „testimonii alla croce“. Ta revšek, ki je ob času državnoborskih volitev strastno agitiral — za dobro plačilo seveda — za italijansko stranko, uležil je po svojem odvetniku pri c. kr. okr. sodišči tožbo. Tožba je bila tako hudobno pisana, kakoršno more napisati le strasten protivnik duhovščini. Čudili smo se, kako more kaj takega podpisati — odvetnik. Očitalo se je v ti tožbi č. g. župniku sovražstvo do tožnika in da ima to sovražstvo le ta vzrok, ker je dotičnik glasoval za italijansko stranko. (Bolje bi bilo, da so rekli: agitiral, kajti čudno je, ako je glasoval, ko niti glasu nima.) Revšek, kate-rega je odvetnik baje že naprej zagotovil, da ima „razon“, je po vasi prekljujevaje govoril: „ali sem farja užugal“. Vsed te tožbe bila je obravnavna pri sl. c. kr. okr. sodišči v Kopru dne 22. junija t. l. in po razzodbi istega sl. c. kr. sodišča z dne 26. junija t. l. št. 6355 je revšek popolnoma pogorel se svojo krivično in brez potrebe naperjeno tožbo in vrhu tega je obsojen povrniti župniku vse stroške, katere bode ta-le tudi gotovo tirjal, kajti tožitelj si jih je sam napravil. Prav tako! Pregovor pravi: Kakor pozdravljaš, tako se ti odzdravlja. Kmetje pozor! Ne hodi-te radi vsake stvari k odvetnikom, da si ne napravite tako brezpotrebni stroškov! Rečeni revšek je menil, da z italijansko agitacijo osreči svojo ubogo družino, zdaj se pa, seveda, za ušesi praska.

Ne dragi kmetje, to ni tako, ampak ravnajte se po izreku: „Priden človek ima kruha, glad mori samo lenuha“; in pa: „Kjer je lenoba, kjer postavanje Tam je kaj blizu hudo dejanje“.

Pomjanec

Različne vesti.

Osobni vesti. Višji poštni ravnatelj Pokorny odšel je na odpust v Laški trg na Spodnje Štajersko. — Doktorjem vsega zdravilstva je bil na Graškem vseučilišči promoviran gosp. Rudolf Repič iz Ajdovščine.

Dr. Dinko Vitezić, bivši državni poslanec, izdal je drugo svojo „Poslanico“, s katero obveščuje volilce o svojem delovanju v dobi državnoborskega zasedanja 1885—1891.

Družba sv. Cirila in Metoda in „Lega Nazionale“. V nedeljo 9. t. m. ustanovila se je v Trstu podružnica v potujčevanje naše dece ustanovljenega društva „Lega

Nazionale". Ako bi ne bili že naprej pričani o delovanju tega novega društva, osvedočiti nas bi moral o tem izvoljeni odbor tržaške podružnice tega društva. Predsednik in z malo izjemo vsi odborniki so isti, kateri so bili na enakem mestu pri razpuščenem društvu „Pro Patria“. Lahonska stranka dela na vse pretege v korist tega društva, odnosno tukajšnje podružnice. Posebno marljivi so za nabiranje udov — in brez dvojbe bo de štela ta podružnica v Trstu v kratkem do par tisoč udov. Tržaški in okoliški Slovenci bi se morali ravnati po izreku: „Klin s klinom“. — V Trstu, odnosno po nekaterih vaseh okolice nabira se za „družbo sv. Cirila in Metoda“, oziroma za dotične podružnice kaj marljivo. Priznati moramo celo, da se nikjer po Slovenskem ne nabere toliko denarja v podporo našim zavodom nego v Trstu — odnosno v IV. okraju za Gretsarsko podružnico. — Kar se tiče pa števila udov, morale bi jih imeti vse tri domače podružnice, t. j. Tržaška, Gretsarska in Svetoivanska pač mnogo, mnogo več. V ožgled delovanju „Lega Nazionale“ vzdramiti bi se morali naši rodoljubi ter pridno pristopati k označenim domačim podružnicam.

Za družbo sv. Cirila in Metoda nabrala je vesela družba 1 gld. 25 kr. Trdovratni pobratim je daroval 50 kr.

O društvu „Lega Nazionale“ piše „Obzor“: Prebujanje hrvatske narodne zavesti po Istri in Dalmaciji smatra društvo „Lega Nazionale“ kot osvojenje italijanske zemlje in kot zstiranje italijanskih pravic. Radi tega širi svoje delovanje po Istri in Dalmaciji. Ono se bori proti hrvatstvu, hrvatski zavesti in hrvatskem pravu. Poitalijančiti bi hotelo, kar je hrvatskega in slovenskega; širiti bi hotelo italijanski iredentizem, kjer ni sanj prostora. Iz kratka: društvo „Lega Nazionale“ naperjeno je proti hrvatstvu istotako, kakor je bilo društvo „Pro Patria“. Hrvatom je dolžnost iskati sredstva proti propagandi italijanskega društva. Prva pot bi bila zahtevati, da se jim podeli njih pravice v jezikovnem pogledu; druga pa, da Hrvatje in Slovenci ni za las ne odjenjajo, kar se tiče uporabljanja narodnega jezika v javnem in privatnem življenju. Ali imeli bi še druga sredstva, radikalnejša in uspešnejša. Vsi Slovani v monarhiji bi si morali osnovati jedno veliko kulturno društvo, koje bi se delilo v podružnice. Velika slovanska liga imela bi podružnice: hrvatsko ligo, slovensko ligo, češko ligo itd. To bi bila zares krasna ideja, ki je vredna, da bi se žnje bavili voditelji avstrijskih Slovanov. O članku „Obzorovem“ spregovorimo še o priliki, ker imamo tudi nekoliko svoje misli o predmetu tem.

Lega Nazionale v Zadru. Namestništvo v Zadru ni hotelo potrditi pravil tamošnje podružnice tega društva.

Obupne učiteljske razmere. S Tolminskega se nam piše: Pri nas je prišlo že v navado, da mora vsako leto po več učiteljev romati iz kraja v kraj. Tudi na stalno nameščene učitelje se ne jemlje ozira in prekladajo se proti njih volji, ne da bi se z njimi poprej disciplinarno postopalo. Dosti je, da kak njih sovražnik reče: „Puntar je, hujakač je!“ — pa ga preložijo. Pri tem se ne gleda včasih na veliko krivico in ogromno gmotno škodo, ki se prigodi celi učiteljski rodbini, ne, iti mora v neljubi jej kraj, ker se zljubi takó nekaterim mogočnejšem, ki si znajo pridobiti cel sedanjí okrajni šolski svet na svojo stran.

Tudi letos se je dovršilo celo učiteljsko preseljevanje — v veliko škodo šole in marsikje učiteljskih rodbin. Gorjé šoli, ki vsako leto dobiva drugega učitelja! A pri nas se na to ne gleda, pri nas so drugi namení prvi, katerim naj se klanja in pred katerimi naj na kolenih kleči naše učiteljstvo. In to so: neomejena pokorščina, ponižnost, krotkost, politična brez-

bržnost in da vsaka šema lahko pometa z njim, kakor se mu zljubi. Takó grozno hočejo ponižati učiteljski stan! Ako pojde takó dalje, bo za vsakega učitelja največja nesreča, ako je značajan, delaven, za napredek šole unet in naroden. Brez značajnejšem in takim, ki storijo vse, kar jim ukažejo, se najboljše godí. Toda kam pridemo, ako pojde takó dalje? Naše učiteljsrvo postane res tako, kakoršino ga hočejo imeti naši narodni nasprotniki!

Med letošnjimi premeščenji najhuje doletí učitelja V., ki mora iz Tolmina v Kred, in I., ki mora narobe iz Kreda v Tolmin. Oba se branita zameniti službi, oba bota moralno in gmotno hudo kaznovana, a ne pomaga nič: mora se zgoditi volja nekaternikov, ako jim ne prekriža računov višja moč. Obé učiteljski rodbini bota neizmerno hudo kaznovani!

In zakaj se mora to zgoditi? Učitelj V. nima drugega greba, nego da je kot učiteljski zastopnik v okrajnem šolskem svetu odločno zagovarjal šolske in učiteljske koristi proti tistim, katere te koristi bodejo v oči. Zató ga je treba uničiti, uničiti mu rodbino, prihodnost in imetje, katero bi v teku nekolikih let rešil podedovanih dolgov. Toda ne, toliko se ne sme iti na roko ubogemu učitelju!

Vsakemu Slovencu, komur je mar napredek naroda, komur je mar, da naše ljudstvo ne bo takó hlapčevski ponižno pred nekaterniki, ampak da bo znalo odločno in samozvestno stopiti na noge, mora obžalovati, da se je začelo na tak način preganjati naše značajno in delavno učiteljstvo, proteževati pa ono, ki se mogočnejšem uklanja in jim pete liže. Kam pridemo, ako pojde tako dalje?

Slovenski napisi v Trstu. Zadnji naš poziv v tem pogledu ne ostane menda brez vspeha: čujemo, da se mu par obrtnikov skoro odzovejo. Tako je prav! Ne bojte se nikogar, najmanje pa lahonskih strašil! Nijeden ónih, ki so si dosedaj pridili slovenske napise, ne trpi nikake škode, pač pa ima le korist, kajti Slovenci zahajajo še rajše k njim, pošteni Lah in Nemci pa tudi, da so le pošteno postreženi. Skrbite le zatočno in pošteno postrežbo, in verujte nam da vam najgrše zasramovanje z nasprotniške strani ne more škoditi!

Likvidacija firme Morpurgo & Parenta. Polom ta torej ni prišel tako nenadoma kakor zatrjujejo nekateri listi. „Wiener Allg. Zeitg“ piše namreč: „Vest ta (o likvidaciji) težko da koga preseneti. Že kake dve ali tri leta občevali so s hišo Morpurgo tako previdno, kakor je zahtevalo nje poslovanje. Dasi je imela relativno le mala sredstva na razpolago, razširila je močno svoje poslovanje v družbi s drugimi marseljskimi tvrdkami, pokupila obilo lesa po državnih gozdovih bosenskih. Čemur so se celo tržaške trgovske hiše čudile in kar je prineslo mnogim škodo, je pa to, da so hlastno in brez ozira na trgovsko položenje poprodajali nenadno došle velike zaloge blaga.“ „Wiener Allg. Zeitg.“ meni celo, da ta polom bode celó v korist tukajšnjemu trgu, kajti prisiljen bode ravnati se po trgovskih načelih, ter stati na lastnih nogah, ne pa takó, kakor je postopal njega dosedanji vrhovni zastopnik, ki je vedno le pri vladi prosjačil, sedaj v tej, potem zopet v drugi lastnosti.

Baron Marko Morpurgo odložil je predsedništvo avstro-ogerskega Lloydja.

Občinske volitve v Pomjanu. Zadoljstvom beležimo došlo nam vest, da so občinarji kostabonski prav dobro pogodili, koliko je verovati vsem „komisijonom“, ki sedaj kar švigajo križem po širni županiji pomjanski. Vsaj so se morale slednjič vsakemu odpreti oči, ako le pomisli, da taci „komisijonov“ ni nikdar, ni prej ni slej, ampak le tedaj, ko se bližajo volitve. Zató pa vsakdo lahko ve, kakov namen imajo ti komisijoni. Agitatorji nasprotne stranke sicer trde, da je te komisije odposlal deželni odbor. Volilci, ne dajte se begati: ta ali oni gospod je morda res prišel iz Poreča, ali to niso

uradne komisije, ampak take, kakoršne po navadi uprizarjajo nasprotniki naši, da love volilce. Po vsej pravici povprašujejo volilci: zakaj pa niso gospóda — dasi so vedno imeli vse žepe polne obljub — dosedaj nič dobrega storili, ko so imeli v to časa v izobilji?! Zató ne, ker jim ni bila nikdar resna volja, kaj storiti! — In kako oblastno postopa koperska gospóda! „Ako volite z nami, postane ta in ta župan, ta in ta „konšelir“ itd. itd.“ Ali volilci pomjanski: kdo je dal koperski gospódi pravico, da vam ona kar na kratko dekretuje, kdo naj sedi v občinskem svetu? Niste-li sami možje, ki veste, kaj vam samim koristi? Čemu se koperska gospóda meša v vaše občinske zadeve? Pokažite jim pri volitvi, da znate za-se sami skrbeti!

Iz Pomjana se nam piše: Italijanski protest proti voliti volilnih mož v občinski pomjanski imel je glavni namen očrnuti tamošnjo duhovščino, osobito pa župnika pomjanskega. Ali podatki v tem protestu se niso naslanjali na resnico in tudi podpisi niso bili resnični. To nam dokazujejo svoječasno v „Edinosti“ in „Naši Slogi“ objavljeni protesti. Evo vam nov dokaz!

Dne 12. t. m. pride v farovž, ne da bi ga kdo klical, Giovanni Vescovo fu Andrea, katero ime je tudi figuralo na rečenem protestu ter vsklikne solzami v oči: „Bog je moja priča, da jaz nič ne vem o tem in da nisem ničesar pričal! Svojih otrok in svojega doma naj ne vidim nikdar več, ako kaj vem o vsej tej stvari!“ Mi verujemo možu, ker ga poznamo kot poštenjaka, da je prišlo njega ime na krivičen način na rečeni lažnjivi protest.

Medaj si pa oglej svet hudobij, onih, ki so si izmislili take nepoštenosti. In taki ljudje nam hočejo še zapovedovati! Bog nas tega obvaruj! Naj se le trudijo in naperenjajo, kolikor hočejo, vse njih delo ostane prazno. Bog sam je odprl ljudstvu oči ter nas hoče rešiti. Hudobneži pa naj se tresejo, kajti Bogu samemu bodo odgovarjali zaradi njih postopanja proti služabnikom božjim, koji se trudijo za dušni in telesni blagor ljudstva.

Iz Ajdovščine se nam piše: Predpretekli tedan imela je naša podružnica družbe sv. Cirila in Metoda svoj letni občni zbor. Navzočih nas je bilo pičlo število društvenikov, kar svedoči, da navdušenje za prekornostno to družbo ni baš veliko, da je narod še zelo malo probujen. Zdi se nam pa tudi, da se taka zborovanja pri nas prirejajo nekako pretho in bojazljivo. V prihodnje naj bi nam bili koroški Slovenci v izgled, kjer se podružničnih zborovanj udeleži do 500 ljudi. Svetovali bi odboru, naj v prihodnje napravi zborovanje s petjem in govori in uverjeni smo, da bo udeležba velika, da se bo število društvenikov podvojilo. Važno bi bilo, da podružnica razširi svoje delovanje tudi na okolico. Mnogo podružnic doseglo je ogromno število udov s tem, da je prirejalo ob nedeljah zborovanja v okolu ležečih krajih. Pri zadnjem občnem zboru ukrenilo se je, da se nastavijo pušice v javnih lokalih. Gotovo se bo tem potom nabrala zdatna avota. Sicer je pa prispevek, kterega pošilja naša podružnica glavnemu vodstvu v Ljubljano, primeroma velik. Letos odposlalo se je 84 gld. Na tem se imamo zahvaliti delovanju odbora, v prvi vrsti neutrudljivega g. blagajnika.

V novejšem času pojavila se je čudna prikazen, kar bo naši podružnici v veliko škodo, ako bo šlo ljudstvo na limanice. Mož, kateri je bil svoj čas predsednikom naše podružnice, navduševal nas je za časa svojega predsedovanja za uzvišen namen družbe sv. Cirila in Metoda. Zdaj čujte, ta možak, ta navidezni narodnjak, hujaka proti družbi, katero nam je pred kratkim kot uzor obeh društev hvalil. Ljudstvo rotimo, za božjo voljo, naj se ne da po enakih lažinarodnjakih slepiti, ter naj svoje menenje o takih ljudeh s tem pokaže, da od kraja pristopi k naši

podružnici. Narodnjaki pa bodite oprezni, ter posvetite temu „Slovanu“ kakor mu gre.

Iz Ločnika se nam piše: In vender je blagodejen žarek prodril tudi do nas: začetkom prihodnjega šolakega leta dobimo slovensko jednorazrednico. Gospod urednik, povem vam, da le malo sem gojila upanja, da bi se kedaj uresničila ta srčna želja moja. Zató pa se veselim, neizrečeno veselim. Ne morem si drugače misliti, nego da je sam Bog takó hotel. Milostivi Bog je videl, kako se nekaj dobri in verni Slovenci valed vpliva ptujcev vedno bolj pogrezajo v brezverstvo in zato se jih je usmilil. Kako tesno sta spojena verski in narodni čut, prepriča se lahko vsakdo osobito pri nas. Nekoč posvarim neko Slovenko, češ, zakaj da ne govori se lastno hčerko slovenski. Odgovori mi furlanski: ako bi govorila slovenski, bi se mi smejali. Na to pa jo vprašam: „V kakem jeziku pa molite z otrokom?“ Na to moje vprašanje me pogleda nekako po strani, potem pa reče: „Slovenski“. Torej: z ljudmi se sramuje govoriti slovenski, z Bogom pa ne. Iz tega dogodka je jasno razvidno, da bi jezikovni — ne vtrastite se! — radikalizem ob mejah, kjer se naše ljudstvo meša z italijanskim, le koristil verskemu čutstvu. Žalostno je, da imamo tu nekoliko uplivnih slovenskih družin, ki mej seboj vedno le furlansko govore. In potem zamerimo pri prostemu kmetu! Ali upam, da nas oni blagi gospod, ki se je do sedaj toliko trudil in zanimal za tukajšnje Slovence, tudi v bodoče ne pozabi, ter da bode nadaljeval zapričeto delo. Bog poplačaj tudi vsem drugim, koji so se prizadevali, da rešijo tukajšnje Slovence!

Sokolom! Oni bratje-člani, koji name-ravajo omisliti si nove klobuke, naroče naj si jih pri klobučarju Dolencu, Via St. Antonio.

Vabilo na veselico, katero prirede notranjski dijaki dne 16. avgusta 1891. l. v prostorih „Narodne Čitalnice“ v Planini v korist Prešernovemu spomeniku s sledečim vspehom: I. Popoludne ob 5. uri pred gostilno pri „Zamorcem“ prosta zabava s srečkanjem v korist Prešernovemu spomeniku. — II. Zvečer ob 8. uri v čitalničnih prostorih: 1. E. Titl: „Slavnostna ouvertura“, proizvaja dijaški orkester. 2. Prolog. 3. Ant. Nedved: „Dijaška“, moški zbor s tenor-samospevom. 4. Ant. Nedved: „Lahko noč“, peterospev z bariton-samospevom. 5. F. A. Vogel: „Cigani“, moški zbor s tenor-samospevom. 6. „Zgubljen dežnik“, burka s petjem v 2 oddelkih, priredil J. Mazi. — Ples. — Godbo pri veselici oskrbuje dijaški orkester pod vodstvom g. J. Frischkovitza. — Vstopnina: I. prostor s sedužem 80 kr., II. prostor 50 kr. — Gledé na namen veselice ne stavijo se meje velikodušnosti.

K obilni vdeležbi vabi Odbor.

Posebni vlak, kojega priredi „Ljubljanski Sokol“ v Zagreb, odide iz Trsta dne 6. septembra o polnoči. Vlak se bode ustavljal po vseh postajah do Zidanegamosta, kjer se združi z drugim vlakom, prišedšim iz Maribora. Ob 3. uri zjutraj odpelje se vlak od Zidanegamosta ter dospje v Zagreb ob 10. uri zjutraj. V Zagrebu je slovesen vsprejem.

Kje se Cerklje? Pravijo, da na Gorenjskem, kar pa ne moremo prav verjeti, kajti tamošnji poštni pečat ima samo nemšk napis. Gorenjsko je pa menda še na Slovenskem!

Zapri so agenta Vincenca Gorzalinija in Maken Schwagelna ter postrežočeka Jesipa Arnuto. Našli so pri njih spise izdajalske vsebine, koji so jim baje došli preko Dunaja.

Samomor. Kakih 40 let star mož — kojega identiteta še ni dognana — skočil je v obližji Miramara v morje. A to mu ni zadoščalo, ampak si je h kratu zagnal tudi svinčenko v glavo. Truplo prenesli so v mrtvašnico pri sv. Justu.

